

Kontroll av salg av fremmede arter

Kontroll av eventuelt salg av forbudte planter, planter som krever tillatelser og informasjonsplikten

Kolofon

Utførende institusjon (institusjonen er ansvarlig for innholdet i rapporten)

Miljødirektoratet

Oppdragstakers prosjektansvarlig

Kontaktperson i Miljødirektoratet

Britt Endre, Kari Løkken

M-nummer

År

Sidetall

Miljødirektoratets
kontraktnummer

2111

2021

9

Utgiver

Prosjektet er finansiert av

Miljødirektoratet

Miljødirektoratet

Forfatter(e)

Miljødirektoratet

Tittel – norsk og engelsk

Kontroll av fremmede arter hos forhandlere av planter 2021
Control of alien species at importers and distributors of plants 2021

Sammendrag – summary

Tilsyn med 22 hagesentre i Trøndelag og Møre og Romsdal. Noen hadde salg av planter som ikke lenger er tillatt å omsette fordi de har en potensiell høy risiko for spredning. Mange hadde avvik på informasjonsplikten. Et hagesenter hadde innført vannplanter uten tillatelse fra Miljødirektoratet.

Control of 22 distributors of plants in the Region Trøndelag og Møre og Romsdal.
Many deviations from the obligation to inform users of the risk for biodiversity. One case of import of aquatic plants. Few sales of forbidden plants.

4 emneord

Import av planter, forbudte planter, planter som krever tillatelser, informasjonsplikten

4 subject words

Import of plants, forbidden plants, permission, obligation to inform

Forsidefoto

Tone Line Fossnes

Innhold

1. Bakgrunn	4
1.1 Om regelverket	4
1.2 Tidligere kontroller og årets aksjon	4
2. Tema for aksjonen	5
3. Nærmere om informasjonsplikten	5
4. Utvelgelse av kontrollobjekter	6
5. Resultater	6
6. Vurdering av resultater	7
Vedlegg I Kontrollerte virksomheter	8
Vedlegg II Oversikt over planter som er forbudt eller som krever tillatelse	9

Kontroll av salg av fremmede arter 2021

1. Bakgrunn

1.1 Om regelverket

Forskrift om fremmede organismer trådte i kraft 1.1.2016. Forskriften er hjemlet i naturmangfoldloven kapittel 4 og har som formål å hindre innførsel, utsetting og spredning av fremmede organismer som medfører, eller kan medføre, uheldige følger for naturmangfoldet. Miljødirektoratet fører tilsyn med at bestemmelsene gitt i eller i medhold av denne forskriften blir overholdt.

Vedlegg I til forskriften inneholder en liste med navn på organismer som det er forbudt å innføre, sette ut og omsette. 19 planter er forbudt fra 1.1.2016. Fra 1.1.2021 ble det forbudt å importere, sette ut og omsette ytterligere 9 planter. Aksjonen gjennomføres for å kontrollere at all omsetning av planter som ble forbudt fra 1.1.2016 og 2021 er avvirket.

Forskriften stiller krav om at de som selger fremmede arter som utgjør en risiko, som kan ha en negativ effekt på naturen, må informere kunder om dette.

1.2 Tidligere kontroller og årets aksjon

Miljødirektoratet gjennomførte kontroll av hagesenter i 2017 der vi kun kontrollerte om det ble omsatt noen av de 19 forbudte plantene i Oslo området og hos de største importørene. I 2018 kontrollerte vi importører og forhandlere av planter på Østlandet med den samme hensikten. Vi kontrollerte også om disse aktørene omsatte noen av de plantene som blir forbudt fra 01.01.2021 og om de omsatte planter på fremmedartlista. I 2019 ble det kontrollert omsetning av forbudte planter, planter som blir forbudt og om de hadde vannplanter som det er nødvendig med tillatelse for import og omsetning av og planter som etter spesielle vilkår trenger tillatelse til utsetting.

Miljødirektoratet kontrollerte også om disse importørene og forhandlere aktivt informerer kunder om risikoen ved fremmedartlistede planter i forhold til de retningslinjer gitt til forståelsen av § 20 i forskriften. Resultater fra kontrollen i 2018 og 2019 viser at det unntaksvis ble solgt forbudte planter, men det er fortsatt mange som ikke har, eller ikke har tilstrekkelig informasjon til kundene.

Miljødirektoratet har valg å kontrollere hagetilsyn også i år for å kontrollere om det fortsatt er ulovlige planter som omsettes, både av de som ble forbudt i 2016 og nå i 2021. Vi vil også kontrollere om hvordan det gis informasjon til informasjonspliktige planter som kan

ha en potensiell høy risiko for spredning. Hageplanter selges over hele landet, og fylker som ikke har hatt tilsyn før ble kontrollert i år.

2. Tema for aksjonen

Aksjonen gjennomført i 2021 omfattet to temaer:

Kontrolltema 1: Forbud, innførsel, omsetning og utsetting

- 19 forbudte planter (inkl. 2 vannplanter), 2016 vedlegg I
- 9 forbudte planter, 2021 vedlegg I
- Vannplanter som skal ha tillatelse til import og omsetning

Kontrolltema 2: Informasjonsplikten

- Opplysninger skal gis for planter på vedlegg V- planter som krever tillatelse for utsetting
- Opplysninger skal gis for vannplanter på vedlegg III som krever tillatelse til utsetting til hagedam for en del av dem.
- Opplysningene om plantene skal være lett tilgjengelig for hver plante, enten på en plakat eller ved hver enkelt plante. Informasjonen kan også gis muntlig.

3. Nærmere om informasjonsplikten

Den som er ansvarlig for bl.a. innførsel, omsetning eller utsetting av fremmede plantearter skal sikre at ansatte og andre som er involverte har kunnskap om sprednings- og miljørisiko til planter som kan medføre risiko for skade på det biologiske mangfold (Forskriftens § 20 første ledd). Som et minimum må de ansatte kjenne til plantens eventuelle risikokategori i Artsdatabankens *Fremmede arter i Norge* og hvorfor arten er oppført i risikokategorien, jf. <https://www.artsdatabanken.no/Pages/230682> (virker lenken?)

Forskriftens § 20 andre ledd setter krav om den som selger fremmede plantearter skal opplyse kundene om sprednings- og miljørisiko som er forbundet med utsetting av planter på forskriftens vedlegg V og øvrige planter som er vurdert til enten høy eller svært høy risiko, samt hvilke forebyggende tiltak som bør utføres.

Informasjonen skal være lett tilgjengelig, uten at kundene etterspør det særskilt, slik at kunden kan gjøre et informert valg før kjøpet skjer.

4. Utvelgelse av kontrollobjekter

Kontrollene var stikkprøvebasert. I forkant av aksjonen ble flere nettsteder til forhandlere av planter kontrollert for å sjekke hvilke planter som omsettes på nettet, og om det eventuelt omsettes forbudte planter. Alle virksomhetene som ble valgt ut for kontroll holdt til i Trøndelag og Møre og Romsdal. Totalt ble 22 forhandlere kontrollert. For oversikt over kontrollerte virksomheter, se vedlegg 1. Kontrollene var uanmeldt.

5. Resultater

Resultatene fra kontrollen viser at 12 av 22 forhandlere av planter hadde ingen avvik. Blant de 12 forhandlere som ikke hadde avvik, var det 6 hagesenter som ikke omsatte planter på vedlegg I og III og V.

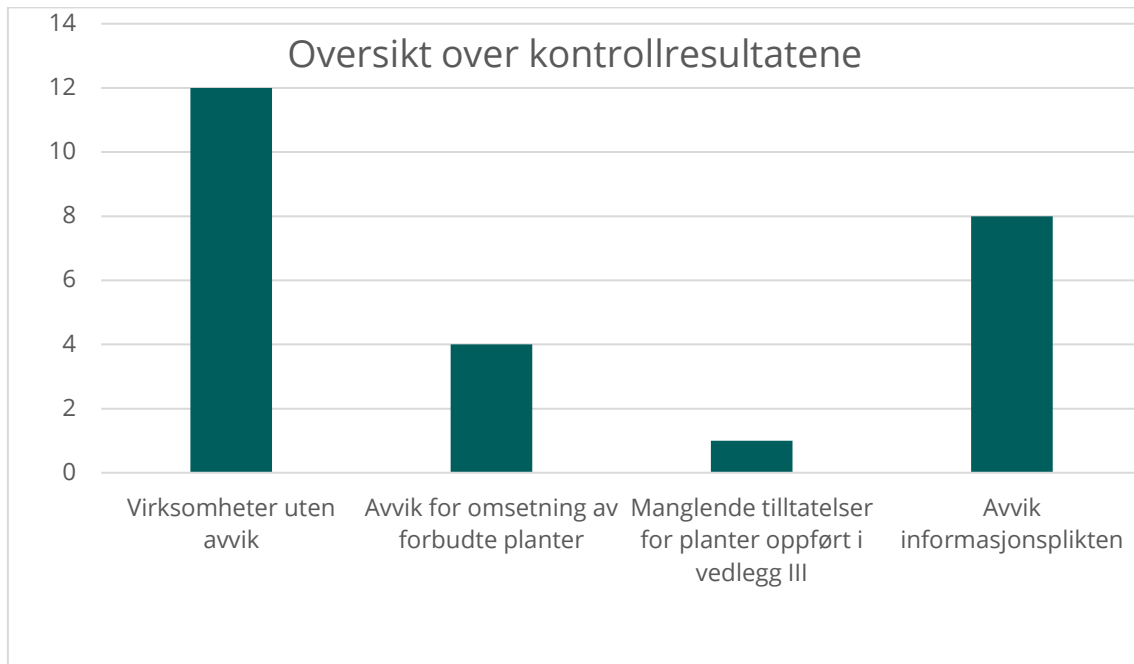
Blant de 10 virksomhetene som hadde avvik var det 8 virksomheter som hadde avvik på opplysningsplikt ifm. planter som er oppført på vedlegg V blant annet:

- buskfuru (Mugo mugo),
- praktmarikåpe (Alchemilla mollis),
- blankmispel (Cotoneaster lucidus),
- junisøtmispel (Amelanchier spicata), og
- heggsøtmispel (Amelanchier alnifolia))

For Alaskakornell brukes flere synonymer blant annet:

[Cornus sericea L.](#) , [Cornus stolonifera](#) , [Svida sericea \(L.\)](#) . Vi fant 2 sorter i handelen av alaskakornell som var "Flaviramea" (gullkornell) og "Farba" (rødkornell).

4 forhandlere omsatte forbudte planter oppført på vedlegg I (gravbergknapp, alaskakornell og høstberberis). 1 forhandler omsatte vannplanter uten at det var gitt tillatelse for jf. vedlegg III. Dette var det eneste hagesenter der vi fant vannplanter i omsetning. Det ble gitt flest avvik i Trøndelag.

6. Vurdering av resultater

Kontroll viser at importørene og forhandlerne av planter HAR relativt god kjennskap til vedlegg 1 i forskriften om fremmede organismer, dvs. om hvilke planter som er forbudte. Det er fortsatt funn av ulovlige planter, eller planter som krever tillatelse til utsetting. Virksomhetene er mindre kjent med kravene knyttet til planter oppført på vedlegg III (vannplanter) og på vedlegg V.

Kun en forhandler hadde informasjonsoppslag om planter med høy risiko (Plantasjen). Flere forhandlere hadde informasjon om høy risiko og fare for stor spredning gitt på etiketten til planten eller skilt der planten er plassert.

Miljødirektoratet vil på bakgrunn av resultater fra fire år med tilsyn på hagesenter er det fortsatt noen som omsetter ulovlige planter, eller har planter som de har opplysningsplikt for og som de ikke informerer om. Tilsyn over flere år i ulike fylker viser at sortimentet varierer fra landsdel til landsdel.

Miljødirektoratet vil fortsette å jobbe med bransjen for å sikre at virksomhetene er klare over gjennomføre tilsyn av hagesentre i nye fylker neste år for å se om det fortsatt er ulovlige planter på markedet. Det kan også være aktuelt å kontrollere om det importeres vannplanter uten tillatelse og omsetning av disse. Forslag til nye fylker kan være i Nord Norge der det er

klimaforhold som tilsier robuste planter og at disse hagesentre kan ha andre planter enn i Sør Norge.

Vedlegg I Kontrollerte virksomheter

Oversikt over 22 kontrollerte virksomheter

- Oddbjørn Eik Nørve Gartneri,
- Plantasjen Ålesund
- Viddals Gartneri
- Gjærdes Gartneri og Planteskole
- Pekas, Per Igesund AS
- Plantasjen Volda
- Hageland Tilseth
- Felleskjøpet Volda
- Slætta Hagesenter
- Ole Myren Blomster og Hagesenter
- Haukebø Hagesenter
- Wormedal Planteskole og hagesenter
- Hageland Åfjord Gartneri
- Stiklestad Hagesenter
- Ekra Gartneri og Hagesenter
- Ystgård Gartneri
- Fosen Hagesenter
- Lars Viken Gartneri
- Nypan Hage og Anlegg
- Fallmyr Gartneri AS
- Hammer Planteskole og Hagesenter
- Hageland Staupslia Hagesenter

Vedlegg II Oversikt over planter som er forbudt eller som krever tillatelse

Planter forbudt fra 1.1.2016 (fra vedlegg I forskrift om fremmede organismer)

- Prydstorklokke *Campanula latifolia macrantha*
- Sølvarve *Cerastium biebersteinii*
- Filtarve *Cerastium tomentosum*
- Kjempespringfrø *Impatiens glandulifera*
- Kjempebjørnekjeks *Heracleum mantegazzium*
- Tromsøpalme *Heracleum persicum*
- Gravbergknapp *Phedimus spurius* *
- Sibirbergknapp *Phedimus hybridus**
- Sandlupin *Lupinus nootkatensis*
- Jærlupin *Lupinus perennis*
- Hagelupin *Lupinus polyphyllus*
- Parkslirekne *Reynoutria japonica*
- Kjempeslirekne *Reynoutria sachalinensis*
- Hybridslirekne *Reynoutria xbohemica*
- Kanadagullris *Solidago canadensis*
- Kjempegullris *Solidago gigantea*
- Rynkerose *Rosa rugosa*
- Vasspest *Elodea canadensis*
- Smal vasspest *Elodea nuttallii*

*Gravbergknapp og sibirbergknapp – Forbudet gjelder ikke innførsel, utsetting og omsetning til grønne tak. Utsetting i andre områder enn grønne tak er forbudt. KRAV TIL TILLATELSE ved utsetting på grønne tak i naturtype åpen grunnlendt kalkmark i Oslofeltet i Østfold, Akershus, Oslo, Vestfold, Hedmark, Oppland, Buskerud og Telemark.

Planter forbudt fra 01.01.2021 (fra vedlegg I forskrift om fremmede organismer)

- Høstberberis *Berberis thunbergii*
- Sprikemispel *Cotoneaster divaricatus*
- Dielsmispel *Cotoneaster dielsianus*
- Blomstermispel *Cotoneaster monopyrenus*
- Alpegullregn *Laburnum alpinum*
- Gullregn *Laburnum anagyroides*
- Balsampoppel *Populus balsamifera*
- Berlinerpoppel *Populus xberolinensis*
- Alaskakornell *Swida sericea*
- Grønnpil *Salix xfragilis*

**Organismer som krever tillatelse til utsetting etter § 11 første ledd bokstav c og f
(Vedlegg V i forskriften om fremmede organismer)**

- Platanlønn *Acer pseudoplatanus* L* (ikke krav om tillatelse i sentrumssoner)
- Rødhyll *Sambucus Racemos* L
- Gravmyrt *Vinca minor*
- Legepesterot *Petasites hybridus*
- Japanpestrot *Petasites japonicus* ssp. *Giganthus*
- Mongolspringfrø *Impatiens parviflora* DC
- Skjermleddved *Lonicera involucrata*
- Tartarleddved *Lonicera tatarica* (L)
- Sibirkornell *Swiba Alba* (L) opiz syn. *Cornus alba* L
- Sibirbergknapp *Phedimus hybridus**forbudet gjelder ikke grønne tak i enkelte områder i Norge. Krav om tillatelse på grønne tak i enkelte områder i Norge
- Gravbergknapp *Phedimus spurius**forbudet gjelder ikke grønne tak
Krav om tillatelse på grønne tak i enkelte områder i Norge
- Robinia *Robinia pseudoacacia*
- Hagelerkespore *Corydales solida* L
- Europalerk *Larix decidea*
- Sitkagran *Picea sitchensis*
- Buskfuru *Pinus mugo* ssp.*krav om tillatelse i kommuner med A el B lok, sanddynemark/kystlynghei
- Vestamerikansk hemlock *Tsuga heterophylla*
- Alperanke *Clematis alpina* L*krav om tillatelse i Øyer kommune, Oppland
- Praktmarikåpe *Alchemilla mollis*.
- Taggblåhegg (heggsøtmispel) *Amelanchier alnifolia*
- Kanadablåhegg (lamarksøtmispel) *Amelanchier lamarckii*
- Blåhegg (junisøtmispel) *Amelanchier Spicata*
- Krypmispel *Cotoneaster horizontales*
- Blankmispel *Cotoneaster lucidus*
- Mørkmispel *Cotoneaster moupinensis*
- Filtmispel *Cotoneaster tomentosus*
- Kjempemjødurt *Filipendula camtschatica*
- Romhegg *Prunus serotina*
- Alpeasal *Sorbus Mougeotii*
- Marsfiol *Viola odorata* L.*krav om tillatelse gjelder kun i Oslo, Akershus, Buskerud, Østfold, Vestfold, Hedmark, Oppland, Hordaland, Sogn og Fjordane, Sør og Nord-Trøndelag

* tillatelse gjelder kun i begrensede områder

Det kreves ikke tillatelse hvis planten i liten grad kan påregnes å spre seg utenfor området, og det er klart at spredningen ikke kan medføre fare for uheldige følger for det biologiske mangfold. Krav om tillatelse gjelder ikke kultivarer eller varieteter, eksempelvis sterile varianter, som ikke kan medføre fare for uheldige følger for det biologiske mangfold.

Tlf.: 73 58 05 00
post@miljodir.no
www.miljodirektoratet.no
Postboks 5672 Sluppen,
7485 Trondheim

Besøksadresse Trondheim:
Brattørkaia 15, 7010 Trondheim

Besøksadresse Oslo:
Grensesvingen 7, 0661 Oslo

Miljødirektoratet jobber for et rent og rikt miljø. Våre hovedoppgaver er å redusere klimagassutslipp, forvalte norsk natur og hindre forurensning.